

ÖĞRETİM ELEMANLARININ EĞİTİM ORTAMI ALGISININ SOSYAL SERMAYE BOYUTLARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ ÜZERİNE NİCEL BİR ARAŞTIRMA: HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Doç. Dr. Tuba BÜYÜKBEŞE
Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Gaziantep
tuba.buyukbese@hku.edu.tr

Bülent DEMİRAG
Hasan Kalyoncu Üniversitesi, Gaziantep
Doktora Öğrencisi,
bulentdemirag@windowslive.com

ÖZ: Bu çalışma, akademisyenlerin eğitim ortamı algısının sosyal sermayelerine etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Nicel araştırma yönteminin kullanıldığı araştırmanın evrenini, Gaziantep ilinin iki vakıf üniversitesinden birisi olarak önemli bir görev üstlenen Hasan Kalyoncu Üniversitesi akademisyenleri oluşturmaktadır. Bu kapsamda, üniversitede kısmi ve tam zamanlı görev yapan değişik bölüm ve unvandaki 285 akademisyene ulaşılmaya çalışılmış, ancak çalışmada gönüllülük esas alındığından, 164 değişik unvan ve görevdeki akademisyenden anket tekniği ile veri toplanmıştır. Elde edilen veriler SPSS 23 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırma bulguları eğitim ortamına ilişkin algının sosyal sermaye üzerinde güçlü bir etkisinin olduğunu göstermektedir. Ayrıca çalışma, eğitim ortamının alt boyutları olan fiziksel ortam, eğitsel ortam ve yönetsel / akademik ortam alt boyutlarının sosyal sermayenin sosyal norm, sosyal ağlar ve güven alt boyutları üzerinde güçlü bir etkisinin olduğunu ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Üniversiteler, Sosyal Sermaye, Eğitim Ortamı Algısı, Sosyal Normlar.

A QUANTITATIVE RESEARCH ON THE EFFECTS OF THE EDUCATIONAL ENVIRONMENTS ON THE SOCIAL CAPITAL DIMENSIONS: HASAN KALYONCU UNIVERSITY EXAMPLE

ABSTRACT: This study aims to examine the effect of academicians on the social capital of educational environment perception. Hasan Kalyoncu University is an academics who has undertaken an important task as one of the two foundation universities of the province of Gaziantep in which the research of quantitative research method is used. Within this scope, the university tried to reach 285 academics in different departments and full time positions, but data were gathered from 164 different titles and on-the-job academicians by means of questionnaire because the volunteering was based on the study. The obtained data were analyzed using the SPSS 23 program. The findings of the research show that the influence on the educational environment is a strong influence on social capital. Moreover, the study suggests that the sub-dimensions of the educational environment, the physical environment, the educational environment, and the administrative / academic environment sub-dimensions are a strong influence of the social capital on social norms, social networks and trust sub-dimensions.

Keywords: Universities, Social Capital, Perception of Educational Environment, Social Norms.

1. GİRİŞ

Üniversiteler, bir toplumun geleceğine yön veren en önemli kuruluşlar olarak değerlendirilebilir. Bilgiyi, erdemi, araştırmayı, düşünceyi yaymayı, öğrenmeyi, öğretmeyi kendisine amaç edinen insanların bulunduğu üniversiteler hem bireysel hem de toplumsal gelişimin sağlanmasında kritik rol üstlenirler. Kurumsal bilgilerin üretilmesinin ve dağıtılmasının bu işi meslek edinen kimselerce yerine getirilmesinin sağlandığı kuruluşlar olan üniversitelerin, üstlendikleri toplumsal yükümlülük nedeni ile kalite standartlarının sağlanması, eğitim-öğretim ortamına ilişkin düzenlemelerin gerçekleştirilmesi ve eğitimcilerin içinde buldukları örgüte yönelik algılarının, tutum ve davranışlarının tespit edilmesi çok önemlidir.

Sosyal sermaye ile ilk ilgilenen bilim insanları, sosyal sermayeyi salt toplumsal ilişkiler bazında inceleyerek ilişkilerin ortaya çıkardığı sonuçları sosyal sermayenin güven, norm ve değer boyutlarıyla incelemişler ve ilişkilerdeki aksaklıkları çözüme kavuşturmak adına sosyal sermayeyi kullanmışlardır. Sosyal sermaye kavramının ilk kullanımının 20. yüzyılın başlarına, hatta daha da gerilere götürülebilmektedir. Konuya ilişkin ünlü sosyolog Coleman (1988) ve siyaset bilimci Putnam (1993) gibi yazarlar tarafından yapılan tanımlamalar ve değerlendirmeler birçok disiplinle sosyal sermaye kavramının bağdaştırılabileceği savını güçlendirmiştir (Durlauf vd.2004:5).Ekonomik gelişmeyle beraber yoğun çalışma hayatı insanları eskisine göre çok daha fazla bireysel davranış sergilemeye ve yaşayışa yönlendirmiştir. Üretim faktörlerinden olan emek, beşeri sermaye olarak nitelense de, sosyal sermayeyi tek başına tanımlamaya yetmemektedir. Sosyal sermayeyi bireyin çevresi ile karşılıklı ilişkilere dayalı oluşturduğu sosyal ağlar bütünü olarak tanımlamak mümkündür.

Üniversitelerde beşeri sermaye ve sosyal sermaye arasında güçlü bir ilişkinin varlığı bilinmektedir. Sosyal sermaye beşeri sermayeyi arttırmakta (Coleman, 1988), öte yandan beşeri sermayeye ilişkin olumlu gelişmeler de sosyal sermaye düzeylerinde etki yaratmaktadır. Entelektüel sermayeyi oluşturan zihinsel, fikri ve bilimsel sermaye ile insan ilişkilerine dayalı oluşan sosyal sermayenin birleşimi, beşeri sermayeye ilişkin önemli ipuçları sunmaktadır. Üniversitelerde beşeri sermayenin artırılmasına yönelik çabaların, sosyal ve entelektüel sermaye düzeylerinde olumlu değişikliklerle mümkün olacağı bilinmekle beraber, fiziksel sermayenin oluşturduğu etkinin tespit edilerek bir sermaye kombinasyonu oluşturulması önemlidir. Eğitim- öğretim ortamının durumu, etkili bir eğitim-öğretim sistemi için gerekli bir koşuldur. Eğitsel etkinliklerin gerçekleştiği, makina ve teçhizatlar ile desteklenen, karşılıklı etkileşimin yaşandığı ortamların tanımı olan eğitim-öğretim ortamı ayrıca, görev yapan eğitimcilerle sunulan fiziksel ve yönetsel ortamların yapısı itibariyle onların sosyal ve beşeri sermaye seviyelerinde önemli değişiklikler meydana getirecektir.

Bu kapsamda, bu çalışma ile üniversitede görev yapan eğitim kadrosundaki akademisyenlerin eğitim ortamına ilişkin algıları ile sosyal sermaye düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada, akademisyenlerin eğitim ortamına ilişkin algılarını ve sosyal sermayeye ilişkin durumlarını tespit etmek adına anket formu düzenlenmiş, çalışmanın örneklemini oluşturan akademisyenlerden yüz yüze anket tekniği kullanılarak veri toplanmıştır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Sosyal Sermaye

Sosyal sermaye, bir bireyin veya bir birimin sahip olduğu ilişkiler ağı içinde bulunan ve mevcut ağlardan türetilen gerçek ve potansiyel kaynakların toplamı olarak tanımlanabilir. Ağlar sayesinde varlıklar oluşturulur ve kullanılır (Nahapiet ve Ghoshal, 1998, 242). Ağlar toplumsal yapının, insanlar arasındaki ilişkileri etkileyen ve üretim ve/veya fayda fonksiyonunun girdileri veya argümanları olan unsurlarıdır (Schiff, 1992, 160).

Sosyal sermaye kavramının özünde birey ve kurumlar arasındaki karşılıklı ilişkiler ve etkileşim süreci yer alır. Sosyal sermayenin oluşması bu sürece bağlıdır. Bir arada yaşamın getirdiği zorunlu yaşam, kişilerle karar mekanizmaları olan kurumlar arasında karşılıklı diyalogu zorunlu kılmakta, temsil yeteneği taşıyan kurumların aynı zamanda temsil kabiliyetine sahip olmaları, bireylerde kurumlara karşı güven duygusunu geliştirmektedir (Rose ve Mishler, 1997, 85).

Putnam, sosyal sermayeyi daha çok toplumsal bir yapıya bağlar. Putnam, sosyal sermayenin yirminci yüzyılda en az altı kez keşfedildiğinden bahseder (Putnam, 2000, 19). Putnam'a göre sosyal sermaye toplumun bir karakteridir. Bir toplumun sosyal sermaye açısından güçlü olup olmadığıyla ilgilenir. Sosyal sermaye bireyler arasındaki bağlantılara yani sosyal ağlara ve onlardan doğan mütekabiliyet ve güvenilirlik normlarına atıfta bulunur. Putnam, sosyal sermayeyi toplumun bir ürünü olarak kabul eder ve bireyler tarafından kullanıldığını ifade eder.

Coleman'a göre sosyal sermaye, bir aktörün kullanabileceği belirli bir kaynak çeşidini oluşturur. Sosyal sermayeyi bu kaynağın bir fonksiyonu olarak tanımlar. Tek bir varlık değil, ortak öğeleriyle birlikte farklı varlık türleri; hepsi sosyal yapıların bazı yönlerini içerir ve yapı içindeki aktörlerin belirli eylemlerini kolaylaştırır. Diğer sermaye türlerinde olduğu gibi sosyal sermaye de başarıyı mümkün kılar, üretkenliği ortaya çıkartır ve yokluğunda telafisi mümkün olmayan sonuçlara neden olur (Coleman, 1988:98).

Bourdieu, sosyal sermaye tanımında Putnam ve Coleman'ın görüşlerini daha da ileriye taşır ve sosyal sermayenin üretiminin, dağıtımının ve çoğaltılmasının toplumsal ağlarda oluşan ilişkilerde gelişim göstereceğinden bahseder. Bourdieu, sosyal sermayeyi karşılıklı tanıdıkların ve tanımanın az ya da çok kurumsallaşmış ilişkilerinin dayanıklı bir ağa sahip olmasıyla bağlantılı olan fiili ya da potansiyel kaynakların bir toplamı olarak tanımlar (Bourdieu, 1986, 51). Bourdieu'ya göre toplumsal sermaye, sosyal aktörlerin sosyal paylaşım ağlarında oluşur ve aktörler arasındaki ilişkide var olan bir varlıktır. Hemen o an kullanılmak zorunda değildir ancak gelecekte kullanılması gerektiğinde içerisinde belirli bir potansiyel barındırır.

2.2. Sosyal Sermayenin Boyutları

Literatürde sosyal sermaye; mütekabiliyet(karşılıklılık), sosyal ağlar, sosyal normlar ve güven olmak üzere 4 boyut altında incelenmektedir. Bu boyutlar aşağıda incelenmektedir.

2.2.1. Mütekabiliyet (Karşılıklılık)

Kültür ve edebi literatürümüzde oldukça önemli bir yer tutan “*Ne ekersen onu biçersin!*”, “*İyilik yapan iyilik görür!*”, “*Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı olur!*”, “*Çanağına ne doğarsan kaşığına o çıkar!*” atasözleri toplumumuzun birbirlerine karşı bakış açılarını ve yaklaşımlarını açıklar niteliktedir. Mütekabiliyet, yardımı ve karşılıklı eşit derecede muameleyi öngörür.

Lawrance mütekabiliyeti, insanların eylemleri neticesinde kendisine dönen iyi ya da kötü muameleler olarak ifade eder (Becker, 2005, 18). David Schmidtz ise birinden bir iyilik gördüğümüzde en azından aynı şekilde mukabelede bulunmamız gerektiğini ifade etmektedir (Schimidtz, 2005, 452). Mütekabiliyet sanatı kısmen yapılan iyiliği, zarif şekilde teyit etmektir (Schimidtz, 2010, 111). Mütekabiliyet, serbest iradeye dayandığından muaccel (vadesi gelen) bir borç değildir ve toplumsal müeyyideler dışında açık bir yaptırımı yoktur

2.2.2. Sosyal Ağlar

Sosyal ağ kavramına ilişkin ilk çalışmalar 1930'lu yıllarda başlamıştır (Novak, 2008, 24). “Sosyal ağ” terimi ilk olarak Barnes'ın 1954 yılındaki çalışmasında kullanılmış, sosyoloji, sosyal psikoloji ve antropolojide de yer almaktadır (Wasserman ve Faust, 1994, 10). Sosyal ağlar güvenin oluşması, paylaşılan değerlerin artması, kaynak bağımlılığının ve işlem maliyetinin azaltılmasında etkilidir. Ayrıca ekonomik kalkınmanın ve gelişmişliğin sağlanmasında önemli rol oynar (Sabatini, 2006, 430). Putnam, sosyal ağlar ve güven ilişkisini açıklarken, “*sosyal ağlar güvenin geçişken ve yayılcı olmasına sebep olmaktadır; size güveniyorum çünkü ona güveniyorum ve o bana göstermiştir ki o da size güveniyor*” tarzında ifade etmektedir (Putnam, 1993, 169).

Güçlü ve süreklilik özelliği taşıyan ağlar; kaynağa ulaşma, kaynak bağımlılığını azaltma ve işlem maliyetlerini düşürme açısından önem arz eder. Aktörler arasında ağ yoğunluğunun yüksekliği, ağlar arasındaki bilgi akışını ve bilgiye ulaşımı doğrudan etkilemektedir (Coleman, 1988, 104). Bilgi akışının sirkülasyonu sırasında daha hızlı ve fazla kaynağa ulaşabilen aktörlerin sosyal sermayeleri güçlüdür, ekonomik ve sosyal yaşamda önemli avantajları vardır (Burt, 2000, 6). Bu durum aynı

zamanda güçlü bir statü de yaratmaktadır. Güçlü statüye sahip aktörler, sahip oldukları bu özellikle daha prestijli ve geliri daha yüksek iş imkânlarına ulaşabilirler.

Sosyal ağlar; kişilerarası, birimler ve örgütler arası olarak üç derecede önemli ortak sonuçlar çıkarmaktadır (Brass, vd. 2004:798):

- İşbirliği ve iletişim ağ yapılarıyla güçlenir.
- Ağ yapıları bilgi transferi imkânı sunar.
- Ağ yapıları, örgütler arası, kişilerarası ve üniteler arasında gerçekleşen işlerin daha kolay yürütülmesini sağlar.
- Farklı kaynak ve güçlere ağ yapılarıyla farklı yollarla erişim daha kolay hale gelir.

2.2.3. Sosyal Normlar

Fukuyama, sosyal sermayeyi insanlar arasında işbirliğini güçlendiren informel (sosyal normlar) normlar olarak tanımlamıştır. Bu normlar karşılıklılık, güven ve işbirliği esasına dayalı normlardan oluşmaktadır (Fukuyama, 2000, 3). Becker'e göre normlar bir grubun ortak değerini ifade eder ve bu değerler bireysel tercih olarak içselleştirilir. Böylece bireylerin davranışları etkilenir. Toplumsal normlar sınırlı bilgi ve deneyime sahiptir (Fine, 2011, 90-91). Toplum içerisinde insan davranışlarını düzenleyen sosyal normlar; moda, teamül, görenek, adet, örf ve töre şeklinde sıralanabilir (Eroğlu, 2015, 300).

Sosyal normların fonksiyonları arasında; kurallar ve şartlar, karşılıklılık, işbirliği beklentisi, güven ve davranış uyumu sayılabilir. Normlar, karşılıklı ilişkilerin gelişmesine yazılı olmayan kurallarıyla yardımcı olur, aktörler arasında işbirliği ve uyumu geliştirir ve en nihayetinde aktörler arasında güveni oluşturarak sosyal sermayenin artırılmasına yardımcı olur. Toplumsal normlar, toplum içerisinde oluşur ve gelişir. Bu yönüyle, insanların davranışlarını etkiler ve şekil verir. İnsan davranışları toplumsal kültürle şekillendiğinden kültüre ilişkin değişimler davranış ve normları da etkilemektedir (Sargut, 2001, 21).

Sosyal normlar, toplum içerisinde yaşayan grupların zamana bağlı içselleştirilen kural ve ilkeler olduğundan güvenin gerçekleşmesini hızlandırabilir. Bundan dolayı normlar, grup ve toplumun sürekliliğinde önemli bir sosyal sermaye unsurudur (Kombarakaran, 2002, 14; akt. Tatlı, 2013, 93).

2.2.4. Güven

Hardin'e göre güven, kişisel çıkarların bir tezahüründen başka bir şey değildir. "*Sana güveniyorum, çünkü benim ilgi alanımda bulunan şeyleri ciddiye almak senin çıkarındır. İlişkinin devamlılığı açısından benim çıkarlarımın dikkate alınması senin çıkarlarının dikkate alınacağı anlamına gelir*" (Hardin, 2002, 2). Hardin ayrıca, normların güveni oluşturacağından bahsetmektedir. Çünkü vatandaşlar normlara saygı duymuyorsa sosyal bir maliyet ödeyebileceğini bilmektedir. Dolayısıyla, halkın kontrol mekanizması önemlidir. Sosyal sermaye içinde güven salt belirli kişilere güvenmek olarak algılanıp, ağ dışında kalan kişilere karşı tedbirli davranma, uyanık olma hatta dışlama eylemi yaratabilir. Ancak, yakın ve güçlü bağlara karşı duyulan güven hissi değerli bir kaynak olarak ortaya çıkmaktadır (Field, 2006, 124).

Güven ve işbirliği kavramları yakından ilişkilidir. Karşılıklı ilişkilerin gelişmesi açısından güvenin, güvenin şekillenmesi açısından da karşılıklı işbirliğinin artırılması önemlidir. Güven üzerine ilginin artmasının nedeni, işbirliğine dayalı ekonomik davranışın artmasıdır, denilebilir (Korczynski, 2000, 1).

Güven, toplumsal ilişkilerin sürekliliği ve sağlıklı olması açısından önemlidir. Güven, bir kimsenin fırsat bulduğunda başkasının zayıf yönünü kendi çıkarları doğrultusunda kötüye kullanmayacağına ilişkin algının kendisidir (Keleş, 2012, 32). Bir öğretmenin, sınavda öğrencilerinin başında beklemesi, kopya çekmeyi ağır cezai müeyyidelere bağlaması, defter ve kitapları sıranın üzerinden kaldırtması ve ardından da öğrencilerine güven duyduğunu belirtmesi, güvenin tam anlamıyla karşılığı olarak ifade edilemez. Güven ilkesinde önemli olan unsur, zarar vermeye uygun ortamın kendiliğinden oluşmasına rağmen, karşısındakinin kasten hareket etmeyeceğine ve zarar vermeyeceğine ilişkin algının diğer tarafta oluşmasıdır.

2.3.Eğitim Ortamı

Yükseköğretim mevzuatına göre uzaktan eğitim uygulaması mümkün olsa da, üniversitelerde verilen eğitimin büyük bölümü fiziksel mekânlardan oluşan kampüs alanlarında gerçekleşmektedir. Türkiye’de 2017 yılı Yükseköğretim verilerine göre 193 üniversite bulunmaktadır. Özellikle 2009-2013 yılları arasında ciddi bir üniversiteleşme oranı yakalanmış, neredeyse üniversitesi olmayan il kalmamıştır. Vakıf üniversitelerinin de sayısının artması üniversite kontenjanlarını arttırmış, nitelikli üniversitelerin ve akademisyenlerin sayısına olan ihtiyacı daha da artmıştır. Nitelikli üniversitelerin belirli bir eğitim-öğretim kalitesine sahip olması, fiziksel ve eğitsel imkânlarının amaca hizmet edecek hale getirilmesi için uygun fiziksel ortamın yaratılması önem arz etmektedir.

Eğitim ortamı, eğitimde istenen sonuçların elde edilmesi için önemlidir. Eğitim ortamına ilişkin kalite olgusunun sağlanması, eğitime ilişkin her bir unsurun algılanan kalite seviyelerinin yüksek olması gerekir. Eğitim sisteminin kaliteli olmasından kasıt; insan kaynaklarının, eğitim teknolojilerinin, öğrenci hizmetlerinin, fiziksel kaynakların, öğrenci-okul sektör işbirliğinin, sosyal ve kültürel çevrenin ve eğitim programının geliştirilmesi ile ilgilidir (Okçu, 2008, 285).

Eğitim belirli bir süreçte gerçekleşmektedir ve bu süreç, girdilerin değişime uğrayarak çıktıya dönüşmesini ifade etmektedir. Eğitimde girdiler; öğretmen, öğrenci, okul, sınıflar, kamera, dergi imkânları, uygun öğrenme materyalleri, kütüphane, çeşitli eğlence aktiviteleri, bütçe, yönetim kurulu üyeleri, hizmet öncesi eğitim seminerleri, yöneticiler, aileler ve toplumun üyeleri olarak ifade edilir. Süreç, girdilerin değişim sürecinde birbiriyle etkileşime girmesidir (Taşkın ve Büyük, 2002, 8).

Eğitsel çıktılarının güvenli ve amaca hizmet edecek şekilde üretilmesi rasyonel bir eğitim ortamının varlığıyla ilgilidir. Sorunların çözümüne hizmet eden, eğitsel faaliyetlere ilişkin olumlu bir atmosfer sunan eğitim ortamları, eğitimin tüm yönleriyle gerçekleşmesine kolaylık sağlamaktadır. Ayrıca eğitim ortamı; fiziksel, yönetsel, akademik-eğitsel boyutlar arasında denge sağlayabilmektir (Woolfolk, 2004).

Higgins ve diğer çalışmacılar (2005), eğitim ortamını değerlendirirken; sistem ve süreçler, okul bina ortamı, sınıfların fiziki ortamı, ürün-hizmetler ve iletişim olarak 5 boyut belirlemişlerdir (Günkör, 2016).

Yönetsel-Akademik Ortam (Sistem ve Süreçler) boyutunun değerlendirilmesinde; farklı grupların farklı algı ve ihtiyaçlara sahip olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, öğrencilerin tutum ve davranışlarının eğitime ilişkin çıktılarının istenilen düzeyde gerçekleşmesi adına hayati derecede önemli olduğunu, eğitim ortamı ve davranışlar arasında anlamlı ilişkiler olduğunu ve de çalışanların moral düzeyi seviyelerinin eğitim ortamının yapısıyla doğrudan bağlantılı olduğunu ifade etmiştir.

Fiziksel Ortam (Okul Bina Ortamı) boyutu ile ilgili olarak; ortamın temel fiziki özelliklerinin (dekorasyon, araç-gereç, havalandırma, sıcaklık, gürültü düzeyi gibi) öğrenme düzeyi üzerinde yadsınamaz derecede etkili olduğunu ortaya koyan güçlü ve tutarlı deliller olduğunu saptamıştır. Fiziksel özelliklerden olan aydınlatma ve renk durumunun öğrenme üzerinde etkili olduğunu ifade etmiş ve eğitim ortamında fiziki açıdan asgari standartların sağlandığı durumda, bu standartların artırılmasının eğitsel çıktılar üzerinde çok az etkide bulunduğunu saptamıştır.

Eğitsel Ortam boyutu ile ilgili olarak; amaç ve süreçlere uygun olarak düzenlenen oturma düzeninin eğitsel çıktılar üzerinde olumlu etkiye sahip olduğunu, sınıfların teknolojik altyapı ve bilişim imkânlarının artmasının eğitsel çıktılar üzerinde olumlu etkiler yarattığını, görev, yükümlülük, araç-gereç ve eğitim alanının hem öğrenciler hem de öğrenenler tarafından sahiplenilmesinin her açıdan önemli olduğunu ve sınıfın konfor düzeyini artıran fiziki özellikleri ve tutumların eğitsel başarı düzeyi üzerinde olumlu sonuçlar doğurduğunu ifade etmiştir.

Ürün ve Hizmetler boyutu ile ilgili olarak; beslenme hizmetlerinin ve yemeklerin kalitesinin öğrenme üzerinde etkili olduğunu, eğitim ortamına toplum katılımını artıran etkinliklerin ve program dışı etkinliklerin eğitsel çıktılar üzerinde olumlu etkiye sahip olduğu ve öğreticinin sınıf ortamının dışında da eğitsel rollere sahip olmasını sağlayacak sistem ve prosedürlerin geliştirilmesinin önemli olduğunu belirtmiştir.

İletişim boyutu ile ilgili olarak; etkili iletişimin katılım düzeyini ve eğitim ortamına toplum katılımını artırdığı ve okul içinde sağlıklı iletişim kanallarına sahip olmanın eğitsel başarı için uygun bir eğitim ortamı yaratacağını ifade etmiştir.

Fiziksel ortam, eğitimin aktif olarak uygulandığı alanlardır. Fiziksel ortam, okulun sunduğu fiziki olanakları kapsar. Okulun bahçesi, derslikler, kantin ve yemekhane, eğitime imkân sunan eğitsel araçlar vs. eğitimde istenen sonuçların alınması açısından önem taşır. Eğitimi mümkün kılan fiziksel öğelerin varlığı kadar, onların estetik durumu da eğitimin kalitesini etkilemektedir. Eğitim ortamının fiziksel yapısına ilişkin çalışmalar genellikle bina, hijyen, güvenlik, çalışma ortamı, donanım, araç-gereç, çalışma ortamı, spor ve sosyal alanlar, temiz hava durumu gibi eğitsel aktiviteleri destekleyen alanlara odaklanmıştır.

Şensoy ve Sağsöz (2015), yaptıkları çalışmada sınıfın oturma düzeni, sıra, sandalye, vb. konforu, kişisel depolama alanlarının yeterliliği, öğrenmeye teşvik edici sınıf ortamı gibi mekânsal düzenlemesinden duyulan memnuniyet düzeyi ile öğrenci başarısı arasında anlamlı ilişki tespit etmişlerdir. Ayrıca, aynı çalışmada ortalama sınıf mevcudu ile öğrencilerin sınıfın mekânsal kalitesinden (fiziksel ortam öğeleri) duydukları memnuniyet düzeyleri, öğrenci başarısı ve okul devamsızlığı arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunduğunu saptamışlardır.

Eğitim kurumlarında görev yapan eğitimciler, eğitime ilişkin görevlerinin dışında yönetim görevleri de üstlenmektedirler. Eğitim ortamının planlanması, öğrencilere yönelik akademik ve idari işlemlerin gerçekleştirilmesi, uygun akademik örgütlenmenin sağlanması ve tüm bu sürecin koordinasyonunun gerçekleşmesi adına yürütülen yönetsel faaliyetlerin, Higgins tarafından da belirtildiği üzere, farklı algılara sahip grupların ihtiyaçlarının belirlenerek işlem gerçekleştirilmesi önemli olacaktır.

Üniversiteler aynı zamanda birer işletme gibi düşünülürse, yöneticiler tarafından desteklenen örgütsel kültürün hem örgütsel güven hem de örgüt kültürü üzerinde etkisi olduğu gerçeği ortaya çıkacaktır. Demokratik/katılımcı yönetsel davranış sergilenen örgütlerde çalışan merkezli örgüt kültürünün olduğu, öte yandan baskıcı yönetsel davranış sergilenen örgütlerde güç merkezli örgüt kültürünün olduğu tespit edilmiştir (Topaloğlu ve Kara, 2004, 17). Üniversite yöneticilerinin etkilediği örgüt kültürün hem akademik personel hem de öğrenciler üzerinde benzer etkiler göstereceği düşünülmektedir.

2.4.Eğitim - Sosyal Sermaye İlişkisi

Yapılan literatür incelemesinde sosyal sermaye üzerinde önemli çalışmalar yapıldığı tespit edilmiştir. Yabancı literatürde özellikle sosyal sermayenin ölçülmesi noktasında önemli çalışmalar göze çarpmaktadır. Multi-disipliner bir kavrama dönüşen sosyal sermaye, ilk çıkış noktasında toplumsal ilişkileri açıklamakta daha fazla yararlanılan bir kavram olmasına rağmen, gelinen noktada eğitim, sağlık, işletme örgütleri kısaca sosyal bilimler alanında önemli bir gelişim göstermiştir. İçerisinde beşeri sermaye barındıran tüm organizasyonlar için sosyal sermaye anlaşılması gereken önemli bir disiplindir. Öte yandan, eğitim-sosyal sermaye ilişkisi üzerine yapılan çalışmaların yurt içinde ve dışında sınırlı sayıda olduğu göze çarpmaktadır. Çalışmanın önemi de bu noktada ortaya çıkmaktadır.

Yerli ve yabancı yazında sosyal sermaye-eğitim ilişkisine ilişkin çalışmalar genellikle, sosyal statü, eğitim seviyesi, sosyal ağların genişliği, örgütün sosyal unsurları vs. ile sosyal sermaye arasındaki ilişkinin saptanmasına ilişkindir. Belirtilen tüm bu unsurlar, sosyal sermayenin bireysel ve topluluk etkilerini ve ilişkilerini araştırmaya odaklanmış ancak sosyal sermaye ile fiziksel ve yönetsel ortamı da ihtiva eden eğitim ortamı algısı arasındaki ilişkiye dair çok fazla çalışmaya rastlanılmamıştır. Bu nedenle, sosyal sermaye-eğitim ortamı algısı ilişkisinin irdelenerek konuyla ilgili literatürün artırılması önemlidir.

Günkör tarafından (2016) yılında gerçekleştirilen doktora tez çalışmasında, eğitim ortamı ve sosyal sermayenin boyutları arasında anlamlı ilişkiler saptanmıştır. Sosyal sermayenin alt boyutları ile eğitim ortamına ilişkin alt boyutlar arasında anlamlı ve pozitif yönlü ilişkiler tespit edilmiştir.

Töremen tarafından (2002) yılında gerçekleştirilen çalışmada, okullarda sosyal sermayenin öğeleri ve nasıl geliştirilebileceği üzerinde değerlendirilmeler yapılmıştır. Çalışmada; sosyal sermayenin demokrasi kültürüne sahip bir okul örgütü ortaya çıkardığı, okul çalışanları arasında oluşan güvenin, çalışanlar arasında karşılıklı işbirliğini arttırdığı vurgulanmıştır.

Coleman (2010), eğitim sosyolojisi alanında yaptığı çalışmada, sosyal statünün okul başarısına olan etkilerini araştırmıştır. İyi şartlara sahip grupların sosyal sermayesi ile kısıtlı olanaklara sahip

grupların sosyal sermaye düzeylerinin araştırıldığı çalışmada, sosyal sermayenin sadece iyi şartlara sahip sosyal gruplar açısından değil; kısıtlı olanaklara sahip olan sosyal gruplar açısından da pozitif etkiler gösterdiği tespit edilmiştir.

Bourdieu (2002), sosyal sermaye ve eğitim arasındaki ilişkiyi sosyal sınıf yapısı ve bu yapıdaki eşitsizliklerden yola çıkarak incelemiştir. Bu düşünce dar bir bakış açısı sunmakla beraber, ilişkiyi kavramlaştırma açısından önem arz eder. Bourdieu'ya göre alt sınıfa ait bireyler, üst sınıflardaki bireylerle etkileşim içerisindedirler ancak üst sınıflara ait sosyal ve kültürel beceriler edinilse dahi, doğal bir yatkınlık asla gerçekleşmeyecektir. Dolayısıyla, eşitsizlik süregelmeye devam edecektir (Uğuz, 2010, 165).

Norris 2001 yılında yaptığı çalışma sonucunda, sosyal sermaye ve eğitim arasında yakın bir ilişki olduğunu saptamıştır. 47 ülkede yapılan sosyal sermaye ve unsurları üzerine araştırma sonuçları, eğitilmiş bireylerde sosyalleşme, iletişim, katılım ve çevreye uyum konusunda daha fazla isteklilik ve uyum yeteneği olduğunu ortaya koymuştur (Kahraman, vd., 2016, 484). Çalışma, sosyal sermayenin eğitime dayalı yönünü vurgulamakta, okul sonrası yaşama aktif olarak katılma sürecinde, uyum yeteneğinin ve iletişim yöntemlerinin geliştirilmesinde okul döneminde alınan eğitimin sosyal sermayenin boyutlarıyla zenginleştirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Lee ve Brinton (1996) çalışmalarında, eğitim ortamının sunduğu kurumsal sosyal sermaye birikiminin sosyal sermaye göstergesi olarak aile ve yakın çevre odaklı sosyal sermaye birikimine göre etki düzeyleri incelemiştir. Araştırma Güney Kore'de saygın kolejlerden mezun olan potansiyel iş görenlerin büyük ve saygın işyerlerinde iş bulma durumlarında aile ve yakın çevrenin ve de kurumsal sosyal sermayenin etkilerine ilişkin sonuçlar bulunacağını iddia etmiştir. Nitekim çalışma sonucu, kurumsal sosyal sermaye birikiminin, aile ve yakın çevre odaklı sosyal sermaye birikimine göre, iş bulma ve kariyer olanakları üzerinde daha büyük etkiye sahip olduğunu ortaya koymuştur (Günkör, 2016).

Vodicka (2007) çalışmasında, okullardaki sosyal sermayeyi belirlemek adına öğretmenlerin okul müdürlerine olan güvenini ve öğretmenler arasındaki sosyal ağları incelemiştir. Çalışma kapsamında yedi değişik okulda 180 öğretmene anket uygulanmış, okul müdürlerine olan güvenle sosyal bağlanma seviyeleri arasında ilişki tespit edilmiştir (Günkör, 2016).

Püsküllüoğlu (2015), tarafından gerçekleştirilen tez çalışmasında, sosyal sermaye düzeyleri ile tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişki araştırılmıştır. Anadolu Lisesi, İmam Hatip Lisesi ve Meslek Lisesi okul türlerinden dörder okulun seçildiği çalışmada 361 anket toplanmıştır. Araştırma sonucu, tükenmişliğin değişik boyutlarının sosyal sermaye düzeyleri ile anlamlı ilişki içerisinde olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Kahraman ve Summak (2016) çalışmasında, sosyal sermayenin geliştirilmesine yönelik bir çalışma yapmışlardır. Araştırmanın çalışma grubu 2015-2016 eğitim-öğretim yılında Gaziantep ili Şehitkâmil ilçesinde faaliyet gösteren bir okulda çalışan 14 öğretmenden oluşmaktadır. 12 hafta süren sosyal etkinlikler sonucunda, sosyal etkinliklerden oluşan programın okulun sosyal sermaye düzeyini yükseltmede olumlu sonuçlar verdiği sonucuna varılmıştır.

Uğurlu (2017) çalışmasında, eğitim kurumlarında sosyal sermayenin farklı değişkenler tarafından nasıl bir sonuç yarattığını araştırmıştır. Araştırma kapsamında Sivas merkez ilçe sınırlarında 47 ortaokulda 548 öğretmene ulaşılmıştır. Araştırma, öğretmenlerin yöneticilerine ilişkin etik liderlik algılarının sosyal sermaye algıları üzerinde anlamlı bir etki yarattığı bulgusunu ortaya koymuştur.

3.ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

3.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Çalışma, eğitim ortamı algısının sosyal sermaye boyutları üzerindeki etkisini incelemeyi amaçlamaktadır. Beşeri sermayenin etkin şekilde yönetilmesi misyonu ile hareket eden ve bir toplumun geleceğine yön veren eğitim örgütleri açısından durum değerlendirildiğinde, bu örgütlerde mevcut durumun tespiti, sorunların çözüme kavuşturulması uygulanan eğitimin niteliğine yönelik iyileştirici önlemler alınması kritik bir önem taşımaktadır. Literatürde, sosyal sermaye eğitim ilişkisine yönelik çalışmalara rastlamak mümkündür. Ancak, eğitimin ifa edildiği eğitim ortamı ile sosyal sermaye ilişkisine yönelik çalışmalara çok fazla rastlanılmamıştır. Oysaki birer sosyal varlık olan

akademisyenlerin de bulunduğu ortamın fiziksel, yönetsel ve eğitsel imkânlarının onların karşılıklı iş yapabilme, güven gibi sosyal sermaye boyutlarına ilişkin değişiklikler yaratacağı varsayılmaktadır. Çalışmanın özgün yanını oluşturan bu ilişkinin tespit edilerek ortaya çıkartılması, stratejik kaynak planlamaları yapan eğitim kurumlarına önemli bilgiler sunacaktır. Çalışmanın bu noktada katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

3.2. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Bu araştırmanın evrenini, Hasan Kalyoncu Üniversitesi'nde görev yapan tam ve kısmi zamanlı öğretim üyeleri oluşturmaktadır. Evren hacminin küçük olması ve evrenin birimleri arasındaki mesafenin yakın olması nedeniyle tüm evrene ulaşmak amaçlanmıştır. Hasan Kalyoncu Üniversitesi bünyesinde 283 öğretim elemanı görev yapmaktadır. Araştırma kapsamında üniversitenin değişik birimlerinde görev yapan öğretim elemanlarına ulaşılmıştır. Araştırmada, veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Derste olan veya o an üniversite sınırları içinde bulunmayan öğretim elemanlarının fikirlerinin de çalışmaya dâhil edilmesi adına o an yüz yüze görüşme imkânı bulunamayan akademisyenlerin odalarına anket formları bırakılmış ve daha sonra görüşme imkânına kavuşulan akademisyenlerden daha önce bırakılan anketler toplanmıştır. Veri toplamada gönüllülük ilkesi esas olduğundan dağıtılan 283 anket formundan ancak 180 tanesinden cevap alınabilmektedir. Bu nedenle, başlangıçta her ne kadar evreninin tamamına ulaşılması arzu edildiğinden örneklem seçimi yapılmamış olsa da, çalışma sürecinde akademisyenlerin tamamına ulaşamaması ve bazı akademisyenlerin anket formunu doldurmada isteksiz davranması nedeniyle 180 anketin geri dönüşü sağlanabilmiştir. Yapılan kapsamlı incelemede, toplanan 180 anket formundan 164 tanesinin istenilen verileri sağladığı tespit edilmiş, geriye kalan 16 anketin ise eksik ve özensiz doldurma nedeniyle istenilen veri setine sahip olmadığı tespit edilmiştir. %95 güvenilirlik açısından 285 evren birimine karşılık gelen 163 anket sayısına ulaşılması gerektiğinden, örneklem sayısı istenilen verilere ulaşmada yeterli görülmüş, istatistiki açıdan tatminkâr bir veri oluşturmuştur. Çalışmaya katılan akademisyenlerin, tüm akademisyenlere oranı yaklaşık %58'dir. Araştırmanın nicel verilerinin analizinde, istatistiksel veri analizi programı (SPSS) tercih edilmiştir.

3.3. Araştırmanın Ölçekleri

Çalışma kapsamında kullanılan anket formu 3 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde katılımcıların demografik özelliklerini tespit etmek adına cinsiyet, eğitim durumu, yaş, akademik unvan, görev yapılan bölüm, gelir durumu ve sosyal kuruluşlara üyelik durumları ölçülmek istenmiştir.

Anketin ikinci bölümünde Günkör (2016) tarafından gerçekleştirilen “*Öğretim elemanlarının sosyal sermaye ve eğitim ortamına ilişkin algıları: Gazi Eğitim Fakültesi Örneği*” doktora tez çalışmasında kullanılan “*Öğretim Elemanlarının Sosyal Sermaye Algısı Ölçeği*” kullanılmıştır. Ölçek, 21 maddeden oluşmaktadır ve sosyal sermayenin üç boyutunu oluşturan sosyal normlar, sosyal ağlar ve güveni ölçmeye yönelik ifadelerden oluşmaktadır. Ölçekte yer alan örnek iki ifade akademisyenlere şu şekilde yöneltilmiştir (*1-Öğretim elemanları birbirleriyle yardımlaşır. 2-Öğretim elemanları birbirleriyle selamlaşırlar*).

Anketin üçüncü bölümünde yine Günkör tarafından aynı doktora tez çalışması için hazırlanan “*Öğretim Elemanlarının Eğitim Ortamı Algısı Ölçeği*” kullanılmıştır. Anket, 22 ifadeden oluşmaktadır ve eğitim ortamına ilişkin üç boyutu oluşturan fiziksel ortam, eğitsel ortam ve yönetsel/akademik ortam ile ilgili algıları ölçmeye yöneliktir. Ölçekte yer alan örnek ifadeler akademisyenlere şu şekilde yöneltilmiştir (*1-Çalışma ofisimin aydınlatma sistemi yeterlidir. 2-Ders ortamı eğlencelidir*).

3.4. Araştırmanın Etik Boyutu

Çalışma gerçekleştirilirken çalışmanın öğelerini oluşturan her bir aşama için gerekli mercilerden izin alınmıştır. Öncelikle, araştırmada yararlanılan ölçeğin çalışmada kullanılması adına, ölçeği geliştiren ve 2016 yılında “*Öğretim Elemanlarının Sosyal Sermaye ve Eğitim Ortamına İlişkin Algıları: Gazi Eğitim Fakültesi Örneği*” doktora tez çalışmasında kullanan Dr. Cumhur GÜNKÖR ile

görüülerek izin alınmıştır. Ayrıca, çalışma grubunu oluşturan Hasan Kalyoncu Üniversitesi akademisyenlerinden veri toplanması amacıyla üniversiteden 09.11.2017 tarih ve 2017/36 sayılı kararla Etik Komisyon Kararı alınmış, daha sonra veri toplanmaya başlanmıştır. Böylelikle, çalışmada kısıt oluşturabilecek etik ihlali düşüncesi çalışmaya başlanmadan önlenmiştir.

3.5. Araştırmanın Hipotezleri

H₁: Öğretim elemanlarının eğitim ortamına ilişkin algılarının sosyal sermaye düzeyleri üzerinde pozitif anlamlı etkisi vardır.

H_{2a}: Öğretim elemanlarının eğitim ortamının fiziksel ortam alt boyutuna ilişkin algılarının sosyal sermayenin sosyal normlar alt boyutuna ilişkin algıları üzerinde pozitif anlamlı etkisi vardır.

H_{2b}: Öğretim elemanlarının eğitim ortamının eğitsel ortam alt boyutuna ilişkin algılarının sosyal sermayenin sosyal normlar alt boyutuna ilişkin algıları üzerinde pozitif anlamlı etkisi vardır.

H_{2c}: Öğretim elemanlarının eğitim ortamının yönetsel - akademik ortam alt boyutuna ilişkin algılarının sosyal sermayenin sosyal normlar alt boyutuna ilişkin algıları üzerinde pozitif anlamlı etkisi vardır.

H_{2d}: Öğretim elemanlarının eğitim ortamının fiziksel ortam alt boyutuna ilişkin algılarının sosyal sermayenin sosyal ağlar alt boyutuna ilişkin algıları üzerinde pozitif anlamlı etkisi vardır.

H_{2e}: Öğretim elemanlarının eğitim ortamının eğitsel ortam alt boyutuna ilişkin algılarının sosyal sermayenin sosyal ağlar alt boyutuna ilişkin algıları üzerinde pozitif anlamlı etkisi vardır.

H_{2f}: Öğretim elemanlarının eğitim ortamının yönetsel - akademik ortam alt boyutuna ilişkin algılarının sosyal sermayenin sosyal ağlar alt boyutuna ilişkin algıları üzerinde pozitif anlamlı etkisi vardır.

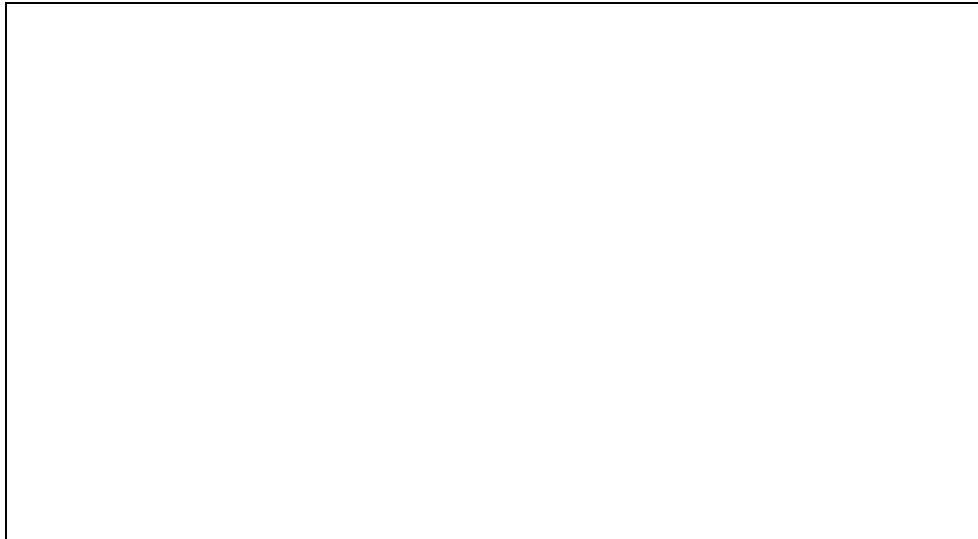
H_{2g}: Öğretim elemanlarının eğitim ortamının fiziksel ortam alt boyutuna ilişkin algılarının sosyal sermayenin güven alt boyutuna ilişkin algıları üzerinde pozitif anlamlı etkisi vardır.

H_{2h}: Öğretim elemanlarının eğitim ortamının eğitsel ortam alt boyutuna ilişkin algılarının sosyal sermayenin güven alt boyutuna ilişkin algıları üzerinde pozitif anlamlı etkisi vardır.

H_{2i}: Öğretim elemanlarının eğitim ortamının yönetsel-akademik ortam alt boyutuna ilişkin algılarının sosyal sermayenin güven alt boyutuna ilişkin algıları üzerinde pozitif anlamlı etkisi vardır.

3.6. Araştırmanın Modeli

Şekil 1: Eğitim Ortamı Algısı ile Sosyal Sermaye Düzeyleri Arasındaki Araştırma Modeli

3.7. Verilerin Geçerliliği ve Güvenilirliği

Ölçeğe ilişkin sorularla ilgili faktör analizi yapılmıştır. Faktör analizi sonucunda faktör yüklerinin 0.50 ile 0.92 arasında olduğu tespit edilmiştir. Çalışmanın amacı kapsamında ölçeğe ilişkin ifadeler üzerinde faktör analizi yapılmıştır. Bu kapsamda sosyal sermaye düzeyleri için üç boyut ortaya çıkmıştır. Bu boyutlar “sosyal norm”, “sosyal ağ” ve “güven” şeklinde adlandırılmışlardır. Eğitim ortamı algısı için de “fiziksel ortam”, “akademik ortam” ve “eğitsel ortam” üç boyut ortaya çıkmıştır. Ayrıca analiz sonucunda sosyal norm boyutunun 2. ve 4. soruları, güven boyutunun 1. sorusu ve akademik ortamın 8. sorusu düşük faktör yüküne sahip olduğu tespit edilmiş ve analizden çıkartılmıştır.

Tablo 1: Sosyal Sermaye Düzeyleri Ortalama, Standart Sapma, Güvenilirlik, Normallik Testleri ve Faktör Yükleri

Değişkenler	A.O.	S.S.	DFA	AFA
Sosyal Sermaye Düzeyleri ($\alpha:0,86$)				
<i>Sosyal Normlar ($\alpha:0,89$) (K:-0,222, S:-0,599)</i>				
1.	4,04	0,91	0,705	0,651
2.				
3.	3,89	1,00	0,711	0,651
4.				
5.	3,93	0,95	0,781	0,790
6.	3,79	1,00	0,703	0,737
7.	4,12	0,91	0,767	0,705
8.	3,89	1,05	0,678	0,699
9.	3,93	0,92	0,682	0,687
10.	4,17	0,89	0,740	0,742
<i>Sosyal Ağlar ($\alpha:0,89$) (K:0,051, S:-0,495)</i>				
1.	3,84	0,94	0,773	0,768
2.	3,73	1,07	0,786	0,770
3.	3,75	1,00	0,847	0,780
4.	3,71	1,01	0,631	0,517
5.	3,80	0,99	0,848	0,829
6.	3,87	0,96	0,690	0,633
7.	3,68	1,12	0,597	0,624
<i>Güven ($\alpha:0,82$) (K:-0,413, S:-0,086)</i>				
1.				
2.	3,26	1,16	0,752	0,763
3.	2,94	1,15	0,869	0,909
4.	2,91	1,11	0,752	0,824

Tablo 2: Eğitim Ortamı Algısı Ortalama, Standart Sapma, Güvenilirlik, Normallik Testleri ve Faktör Yükleri

Değişkenler	A.O.	S.S.	DFA	AFA
Eğitim Ortamı Algısı ($\alpha:0,86$)				
<i>Fiziksel ortam ($\alpha:0,86$) (K:0,363, S:-0,736)</i>				
1.	4,24	0,99	0,578	0,556
2.	4,15	0,94	0,679	0,624
3.	4,01	1,06	0,702	0,655
4.	3,92	1,03	0,716	0,541
5.	4,32	0,88	0,568	0,781
6.	4,20	0,91	0,639	0,701
7.	4,41	0,78	0,678	0,768
8.	4,18	0,90	0,714	0,660
9.	3,94	1,04	0,568	0,505
<i>Akademik ortam ($\alpha:0,86$) (K:0,774, S:-0,714)</i>				
1.	4,36	0,77	0,532	0,611
2.	4,07	0,93	0,719	0,719
3.	3,97	0,97	0,750	0,755
4.	4,04	0,89	0,780	0,805
5.	3,99	0,88	0,810	0,816
6.	4,21	0,81	0,657	0,763
7.	4,04	0,81	0,553	0,624
8.				
<i>Eğitsel ortam ($\alpha:0,85$) (K:-0,309, S:-0,483)</i>				
1.	3,40	1,23	0,787	0,811
2.	3,59	1,08	0,807	0,793
3.	3,66	1,06	0,834	0,818
4.	3,46	1,16	0,556	0,587
5.	3,42	1,18	0,715	0,765

Anket sorularının güvenilirliğini saptamak amacıyla Alpha Modeli ile güvenilirlik kat sayısı olan Cronbach Alpha kullanılmıştır. Cronbach Alpha değerleri her boyut için ayrı hesaplanmıştır. Yapılan inceleme sonucunda sosyal sermaye düzeylerini oluşturan alt boyutlarının sırasıyla güvenilirlik katsayıları şu şekildedir; sosyal normlar 0,89, sosyal ağlar 0,89, güven 0,82 olarak hesaplanmıştır. Sosyal sermaye düzeyi genel güvenilirlik katsayısı ise 0,86 olarak belirlenmiştir. Çalışmada yararlanılan “Öğretim Elemanlarının Sosyal Sermaye Algısı Ölçeği” ne ilişkin iç tutarlık katsayısı (Cronbach Alpha), ölçeğin alındığı doktora tez çalışmasında genel güvenilirlik katsayısı, 929, alt faktörlerden elde edilen iç tutarlık katsayıları ise sosyal normlar için, 902, sosyal ağlar için, 847 ve güven için, 887 olarak tespit edilmiştir. Eğitim ortamı algısını oluşturan alt boyutların güvenilirlik katsayısı sırasıyla; fiziksel ortam 0,86, akademik ortam 0,86, eğitsel ortam

0,85 olarak belirlenmiştir. Genel güvenilirlik düzeyi ise 0,86 olarak ölçülmüştür. “Öğretim Elemanlarının Eğitim Ortamı Algısı Ölçeği” ne ilişkin iç tutarlılık katsayısı (Cronbach Alpha), ölçeğin alındığı doktora tez çalışmasında genel güvenilirlik katsayısı 936; alt faktörlerden elde edilen iç tutarlılık katsayıları ise fiziksel ortam için, 925, akademik-yönetsel ortam için, 876 ve eğitsel ortam için,933 olarak tespit edilmiştir. Hair vd. (2006) ölçek güvenilirliğinin “iyi” olarak nitelendirilebilmesi için güvenilirliğin 0.70 ve üzerinde olması gerektiğini belirtmektedir. Bu çalışmada belirlenen ölçek güvenilirlikleri 0.80-0.90 arasında olan “sosyal sermaye düzeyleri” ve “eğitim ortamı algısı” ölçekleri güvenilirlik açısından “iyi” olarak kabul edilmektedir.

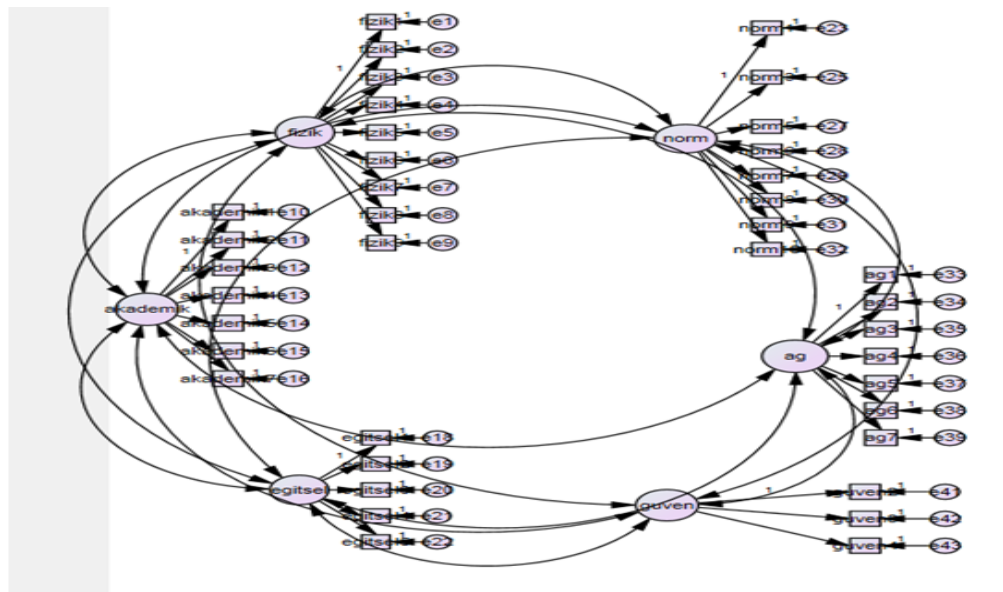
Araştırmada değişkenlerin ortalama, standart sapma, basıklık ve çarpıklık değerleri hesaplanmıştır. Shao (2002)'ye göre çalışmada kullanılacak verilerin normal dağılım göstermesi, çarpıklık ve basıklık değerlerinin ± 3 arasında olmasına bağlıdır. Bulunan değişkenlerin çarpıklık ve basıklık değerleri ± 3 arasındadır. Veriler normal dağılım göstermektedir. Bu bilgiden hareketle, verilere regresyon, korelasyon gibi parametrik testler uygulanabilmektedir.

Bu analizlerin ardından AMOS paket programı ile doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi ölçme modeli ölçeğin geçerliliğini test etmek için kullanılmaktadır (Anderson ve Gerbing,1988). İlgili ölçme modeli önceden oluşturulmuş bir model aracılığıyla gözlenen değişkenler yardımı ile gizil değişken oluşturmayı hedeflemektedir (Myers, 2000). Araştırmada tüketici deneyimleri ölçeği ile oluşturulan model test edilmektedir. Böylelikle soru formundaki ifadelerin ölçülmek istenen değişkenleri ne derece açıkladığı belirlenmektedir. Dolayısıyla birinci düzey doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır.

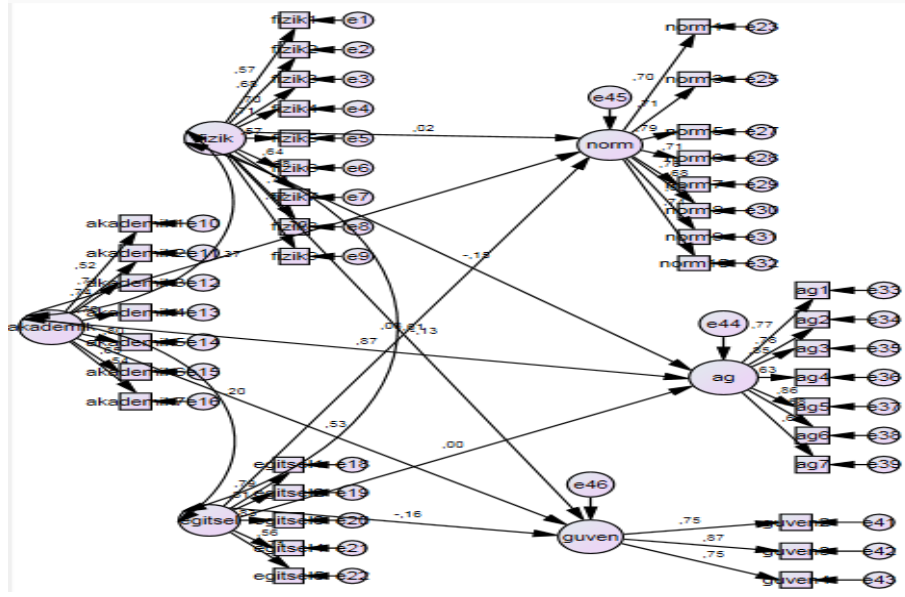
Tablo 3: Doğrulayıcı Faktör Analizi Model Uyum İyiliği Değerleri

DEĞİŞKENLER	CMIN/DF ≤ 5	NFI $\geq .85$	GFI $\geq .85$	IFI $\geq .80$	CFI $\geq .90$	RMSEA $\leq .08$
Sosyal Sermaye	2,051	.84	.85	.91	.91	.080
Eğitim Ortamı	1,675	.83	.85	.92	.92	.064
Genel	1,825	.70	.72	.84	.83	.071

Şekil 1: Doğrulayıcı Faktör Analizi (Genel)

Şekil 2: Yol Analizi Sonuçları

Tablo 4: Yapısal Eşitlik Modellemesi (PathAnalysis)

Önerilen Hipotezlere İlişkin Yollar	Yol Katsayısı	Etki Değeri	S.E	P
H1: Eğitim O. A → Sosyal S. Düz.	0,38	,382	,090	***
H2a: Fiziksel → Sosyal Norm	0,02	,028	,312	,799
H2b: Eğitsel → Sosyal Norm	0,08	,051	,060	,392
H2c: Akademik → Sosyal Norm	0,70	1,109	,205	***
H2d: Fiziksel → Sosyal Ağ	-0,15	-,197	,115	,087
H2e: Eğitsel → Sosyal Ağ	0,00	,001	,061	,982
H2f: Akademik → Sosyal Ağ	0,87	1,548	,254	***
H2g: Fiziksel → Güven	-0,13	-,205	,182	,259
H2h: Eğitsel → Güven	-0,16	-,140	,100	,161
H2i: Akademik → Güven	0,53	1,146	,255	***

Yol analizi sonuçlarına göre, model kabul edilebilir uyum sergilemektedir (χ^2/df ;1,938, RMSEA:0.076, NFI: 0.691, CFI:0.818, IFI: 0.822, GFI; 0,699---GENEL); (χ^2/df ; 1,846; RMSEA: 0.072; NFI: 0.699; CFI: 0.833; IFI: 0.835; GFI: 0,723). Buna göre, genel olarak sosyal sermaye düzeyleri ve eğitim ortamına ilişkin algılarını, akademik ortam algısının sosyal normu, akademik ortam algısının sosyal ağları ve akademik ortam algısının güven düzeyi değerleri 0.05 anlamlılık düzeyinin altındadır.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

Tablo 5: Frekans Analizi Sonuçları

Demografik Değişkenler		n	%
Cinsiyet	Erkek	69	42,1
	Kadın	95	57,9
Yaş	21-30	77	47,0
	31-40	46	28,0
	41-50	20	12,2
	51-60	14	8,5
	61 ve üzeri	7	4,2
Medeni Durumu	Evli	94	57,3
	Bekâr	70	42,7
Eğitim	Lisans	14	8,5
	Yüksek lisans	77	47,0
	Doktora	73	44,5
Çalışma Süresi	1-3	100	61,0
	4-6	55	33,5
	7-9	7	4,3
	10-12	2	1,2
Aylık Gelir	1000-1400	86	52,4
	4001-6000	28	17,1
	6001-8000	25	15,2
	8001 ve üzeri	25	15,2
Bölüm	İİBF	28	17,1
	Eğitim fakültesi	36	22,0
	Güzel Sanatlar ve Mimarlık F.	18	11,0
	Hukuk fakültesi	15	9,1
	Mühendislik Fakültesi	17	10,4
	Sağlık Bilimleri Fakültesi	33	20,1
	Meslek Yüksekokulu	3	1,8
	İletişim Fakültesi	4	2,4
Yabancı Diller Yüksekokulu	10	6,1	
Unvan	Prof. Dr./Prof.	13	7,9
	Doç. Dr./Doç.	9	5,5
	Yrd. Doç. Dr.	39	23,8
	Dr. Arş. Gör./Arş. Gör.	60	36,5
	Dr. Öğr. Gör./Öğr. Gör.	27	16,5
	Okutman	16	9,8
Üyelik	Evet	67	40,9
	Hayır	97	59,1

Analiz kapsamında yapılan frekans analizi sonuçlarına göre katılımcıların %42,1'i erkek %57,9'u kadındır. Katılımcıların %47'si 21-30 yaş aralığındadır. %57,3'ü evli, %47'si yüksek lisans mezunudur. Ankete katılanların %22'si eğitim fakültesinde görev yapmaktadır. Ayrıca 59,1' i herhangi bir kuruluşa üyeliği bulunmamaktadır.

Araştırma hipotezleri kapsamında yapılan yol analizi sonuçları incelendiğinde eğitim ortamının alt boyutu olan akademik ortam algısı sosyal sermaye düzeylerine etkisinin olduğu görülmektedir. Bu kapsamda eğitim ortamının alt boyutu olan akademik ortam algısı ($p < 0,05$) ile sosyal sermaye düzeyleri (sosyal norm, sosyal ağ ve sosyal güven) arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Sosyal sermaye düzeyleri ile akademik ortam algısı arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır. Dolayısıyla araştırma kapsamında oluşturulmuş "H₁: Öğretim elemanlarının eğitim ortamına ilişkin algılarının sosyal sermaye düzeyleri üzerinde pozitif anlamlı etkisi vardır.", "H_{2c}: Öğretim elemanlarının eğitim ortamının yönetsel - akademik ortam alt boyutuna ilişkin algılarının sosyal sermayenin sosyal normlar alt boyutuna ilişkin algıları üzerinde pozitif anlamlı etkisi vardır.", "H_{2f}: Öğretim elemanlarının eğitim ortamının yönetsel - akademik ortam alt boyutuna ilişkin algılarının sosyal sermayenin sosyal ağlar alt boyutuna ilişkin algıları üzerinde pozitif anlamlı etkisi vardır." ve H_{2i}: Öğretim elemanlarının eğitim ortamının yönetsel-akademik ortam alt boyutuna ilişkin algılarının sosyal sermayenin güven alt boyutuna ilişkin algıları üzerinde pozitif anlamlı etkisi vardır." hipotezleri kabul edilmiştir.

Ancak "H_{2a}: Öğretim elemanlarının eğitim ortamının fiziksel ortam alt boyutuna ilişkin algılarının sosyal sermayenin sosyal normlar alt boyutuna ilişkin algıları üzerinde pozitif anlamlı etkisi vardır.", "H_{2b}: Öğretim elemanlarının eğitim ortamının eğitsel ortam alt boyutuna ilişkin algılarının sosyal sermayenin sosyal normlar alt boyutuna ilişkin algıları üzerinde pozitif anlamlı etkisi vardır.", "H_{2d}: Öğretim elemanlarının eğitim ortamının fiziksel ortam alt boyutuna ilişkin algılarının sosyal sermayenin sosyal ağlar alt boyutuna ilişkin algıları üzerinde pozitif anlamlı etkisi vardır.", "H_{2e}: Öğretim elemanlarının eğitim ortamının eğitsel ortam alt boyutuna ilişkin algılarının sosyal sermayenin sosyal ağlar alt boyutuna ilişkin algıları üzerinde pozitif anlamlı etkisi vardır.", "H_{2g}: Öğretim elemanlarının eğitim ortamının fiziksel ortam alt boyutuna ilişkin algılarının sosyal sermayenin güven alt boyutuna ilişkin algıları üzerinde pozitif anlamlı etkisi vardır." ve "H_{2h}: Öğretim elemanlarının eğitim ortamının eğitsel ortam alt boyutuna ilişkin algılarının sosyal sermayenin güven alt boyutuna ilişkin algıları üzerinde pozitif anlamlı etkisi vardır." hipotezleri istatistiksel olarak anlamlı bulunmadığı için ($p > 0,05$) kabul edilmemiştir.

5. TARTIŞMA VE SONUÇ

Çalışma sonucu, akademisyenlerin eğitim ortamına ilişkin algılarının sosyal sermayenin boyutları üzerinde anlamlı bir etkisi olduğunu ortaya koymaktadır. Elde edilen sonuç, sosyal sermaye seviyesinin artırılmasında etkili olan çevresel ve örgütsel faktörlerin etkisine yönelik literatür bilgilerini destekler niteliktedir. Eğitim ortamının sosyal sermaye üzerine etkisi üzerine literatürde az sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Bu çalışmalardan birisinde Günkör, (2016) yılında gerçekleştirdiği doktora tez çalışmasında da çalışmada elde edilen sonuca ilişkin benzer bir sonuca ulaşmış, öğretim elemanlarının sosyal sermaye algıları ve eğitim ortamına ilişkin algıları arasında yüksek düzeyde pozitif ve anlamlı bir ilişki bulunduğunu tespit etmiştir. Töremen ve Ersözlü (2010) yılındaki çalışmalarında, sosyal sermayenin geliştirilmesinde eğitim kurumlarının önemli bir misyon üstlendiklerini belirlemiştir. Günkör (2011), yüksek lisans tez çalışmasında, eğitim ortamının unsurlarından olan, okulların yerleşim yerlerini de dikkate alarak gerçekleştirdiği çalışmada, yerleşim yerlerinin durumunun sosyal sermaye üzerinde etkiler yarattığını tespit etmiştir. Furstenberg ve Hughes (1995) çalışmalarında, sosyal sermayenin unsurları ile eğitsel çıktılar arasında olumlu ilişki olduğunu tespit etmiştir. Bu kapsamda sosyal sermaye düzeyinin eğitim ortamının ve eğitsel çıktılarının niteliğini etkilediğini ortaya koymuştur. Üniversite içerisinde akademisyenlerin eğitim ortamına ilişkin algıları onların sosyal sermaye seviyelerinde etkiler yaratmaktadır. Bu nedenle, eğitim ortamına ilişkin kaynak planlamasının ihtiyaçlara cevap verecek şekilde oluşturulması, planlamanın işin uzmanları tarafından gerçekleştirilmesi ve üniversitelerin insan kaynakları arasında belki de en önemli yeri edinen akademisyenlerin, üniversite içinde oluşturulan eğitim ortamına ilişkin algılarının iyileştirilmesi adına düzenleyici ve iyileştirici çalışmalar gerçekleştirilmesi önemli görülmektedir. Zira

eğitim ortamına ilişkin algılar eğitimin verimliliği ve etkinliği açısından önemli bir unsur olan akademisyenlerin sosyal sermaye düzeyleri üzerinde önemli bir etki oluşturmaktadır.

Eğitim ortamının yönetsel/akademik ortam alt boyutuna ilişkin algılarının sosyal sermayenin güven alt boyutuna ilişkin algılar üzerinde anlamlı bir etkisi olduğu tespit edilmiş ancak eğitim ortamının fiziksel ortam alt boyutu ve eğitsel ortam alt boyutunun sosyal sermayenin güven boyutu üzerinde anlamlı bir etkisinin olduğu tespit edilememiştir. Elde edilen sonuç, örgütsel güvene ve sosyal sermayenin oluşumunda ve gelişiminde önemli etkisi olan güven unsuruna yönelik literatürü desteklemektedir. Zira güven, tüm örgütler için önemlidir. Sosyal sermaye kavramının özünde birey ve kurumlar arasındaki karşılıklı ilişkiler ve etkileşim süreci yatmaktadır. Sosyal sermayenin oluşması bir sürece bağlıdır. Bir arada toplumda yaşamının getirdiği zorunluk, kişilerle karar mekanizmaları olan kurumlar arasında karşılıklı diyalogu zorunlu kılmakta, karşılıklı iş ilişkileri, bireylerde çalışanlara ve kurumlara karşı güven duygusunu geliştirmektedir. İnsan, sosyal bir varlıktır ve davranış, düşünce ve duyguları maddi ve sosyal faktörler tarafından etki altına alınabilir. Bu nedenle fiziksel ortam ve eğitsel ortama ilişkin değişkenlerin de güveni etkileyebileceği varsayımıyla test edilen verilerle güvene yönelik anlamlı bir etki tespit edilemese de, sosyal tutum ve davranışlara etki eden yönetsel/akademik ortam alt boyutuna ilişkin güçlü bir ilişki tespit edilmiştir. Yönetsel kademelerin, akademisyenler üzerinde kuruma ve çalışanlara karşı güven duygusunun gelişip güçlenmesinde önemli bir pay sahibi olduğuna ilişkin değişik araştırmaların varlığı, çalışma kapsamında tespit edilen sonucu doğrular niteliktedir.

Eğitim ortamının yönetsel/akademik ortam alt boyutuna ilişkin algılarının sosyal sermayenin sosyal ağlar alt boyutuna ilişkin algıları üzerinde anlamlı etkisi olduğu tespit edilmişken, eğitim ortamının eğitsel ortam alt boyutu ile fiziksel ortam alt boyutlarının sosyal ağlar alt boyutu üzerinde etkisine yönelik bir bulgu tespit edilmemiştir. Bu sonuç, sosyal sermayede sosyal ağların yapısına ve etkileşim sürecindeki etkisine yönelik literatürü desteklemektedir. Zira sosyal sermayenin önemli bileşenlerinden birisini oluşturan sosyal ağlar, insanlar arasındaki karşılıklı ilişkileri geliştirir ve sosyal sermayeyi tasarlar (Öğüt ve Erbil, 2009, 17). Sosyal ağlar güvenin oluşması, paylaşılan değerlerin artması, kaynak bağımlılığının ve işlem maliyetinin azaltılmasında etkilidir. Ayrıca sosyal ağlar, ekonomik kalkınmanın ve gelişmişliğin sağlanmasında önemli rol oynar (Sabatini, 2006, 430). Sosyal ağlar, karşılıklı iş yapma ve yardımlaşma olgusu ile güçlenen ve karşılıklı iletişimin güçlü olduğu ortamlarda gelişen bir özellik arz etmektedir. Eğitim kurumlarında da durum farklı değildir. Sosyal ağların gelişip, güçlenmesi yönetim kadrolarının bu ilişki ağını mümkün kılan düşünce yapısı ve düşünceye bağlı oluşturduğu ortamın uygunluğu ile mümkün olduğu bir gerçektir. İletişimin yönü genel olarak aynı unvan ve statüde görev yapan akademisyenler arasında yatay, yöneticiler arasında ise dikey bir iletişim kanalı takip ettiğinden ve de ağların merkezileşme derecesi ve sağlamlığı iletişim sürecindeki sosyal unsurlardan etkilendiğinden sosyal ağlar ve yönetsel/akademik ortam boyutu arasında bulunan sonuç, literatürde var olan teorik çerçeveyi destekler niteliktedir.

Eğitim ortamının yönetsel-akademik ortam alt boyutunun sosyal sermayenin sosyal normlar alt boyutu üzerinde etkisi olduğu tespit edilmiştir. Sosyal normlar, bir grup içerisinde uygun kabul edilen/edilmeyen değerler, inançlar ve tutumları belirleyen davranış kalıpları olarak tanımlanmaktadır. Sosyal normlar, içinde bulunulan ortamda eylemlerin takip edilip, kabul ya da ret edilmesidir. Diğer bir ifadeyle sosyal normlar, içinde bulunulan ortama ilişkin insan duygu ve düşünceleriyle şekillenen davranış modelleriyle oluşmaktadır. Fiziksel ve eğitsel ortam maddi nitelikte varlıklar içermektedir. Oysaki yönetsel-akademik ortam, duygu ve düşünceleri barındıran sistem ve süreçleri içerdiğinden üniversitede görev yapan akademisyenlerin normların oluşmasına yönelik etki yaratıcı kural içeren uygulamaları, yazılı olmayan kurallardan oluşan normlar üzerinde doğrudan etki yaratmaktadır. Çalışmada, sosyal normların, eğitim ortamı alt boyutlarından sadece yönetsel-akademik ortam algısı tarafından anlamlı şekilde etkilendiğinin tespit edilmiş olması, normların insan davranış ve tutumlara bağlı olarak oluşmasının bir sonucu olduğunu destekler niteliktedir.

Gerçekleştirilen bu çalışmanın, sosyal sermaye-eğitim ilişkisine yönelik çalışmalara katkı sağlayacak sonuçlar ürettiği düşünülmektedir. Böyle bir çalışma, diğer sektörlerde ve ayrıca diğer üniversiteler için de uygulanabilir ve ülkenin geleceğinin şekillenmesinde önemli bir misyon üstlenen üniversitelerde uygulanan eğitimin sosyal ve maddi boyutlarının tespit edilerek, düzenleyici ve geliştirici yöntemlerle iyileştirici katkılar oluşturulabilir. Özellikle, her üniversitenin fiziksel ortam boyutunun birbirinden farklılık arz etmesinden yola çıkılarak sosyal sermayenin test edilen boyutlarına

ilişkin sonuçların farklı fiziksel ortamlarda nasıl sonuçlar üreteceği tespit edilerek hem literatüre hem de özerk kurumlar olan üniversitelere kaynak planlamaları açısından yol gösterici bilgiler sunulabilir. Böylelikle, kaynakların daha etkin ve verimli kullanılması gerçekleştirilmiş olur.

Bu araştırma eğitim ortamının fiziksel, yönetsel-akademik ve eğitsel boyutları ile sınırlıdır. Çalışma kapsamında üniversitede görev yapan değişik unvandaki tüm akademisyenlere ulaşılmaya çalışılsa da, çalışmada gönüllülük esas olduğundan değişik unvanlara sahip 164 akademisyen üzerinden veri toplanabilmiştir ve çalışmanın sınırını oluşturan bu akademisyenler dışındaki diğer akademisyenlerin de görüşünün alınarak daha nesnel bir sonuca ulaşılması gelecek araştırmalar için önerilmektedir.

Ayrıca gelecek araştırmalarda, öğretim elemanlarının sosyal sermaye algılarını etkileyen sosyal ve psikolojik faktörlere yönelik araştırma yapılabilir. Zira sosyal sermaye karşılıklı insan ilişkilerini içerdiğinden psikolojik faktörlerin incelenmesi ve sosyal sermayeye etkilerinin tespit edilmesi eğitime ilişkin değişkenlerin sosyal sermayeye etkilerinin tespit edilmesinde önemli ipuçları sunacaktır.

Son olarak, öğretim elemanlarının eğitim ortamı algılarını etkileyen fiziki, idari, akademik ve eğitsel faktörlere yönelik araştırmalar gerçekleştirilmesi gelecek araştırmalar için önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Anderson, J. C. ve Gerbing, D. W. (1988). Structural equation modeling in practice: A review and recommended two-step approach. *Psychological bulletin*, 103(3), 411.
- Becker, L. (2005). Reciprocity, Justice and Disability. *The University of Chicago Press*, 9(39), 18.
- Bourdieu, P. (1986). The Forms of Capital. pp. 241-258 in Handbook of theory and research for the sociology of education, edited by John G Richardson. *New York: Greenwood Press*.
- Bourdieu, P. (2002). The forms of capital. Biggart, W.B. (Ed.). *Readings in economic sociology* (pp.280-291). Oxford: Blackwell.
- Brass, D., J.Galaskiewicz, J., Greve, H. R., ve Tsai, W. (2004). Taking stock of Networks and organizations: A multi level perspective. *Academy of Management Journal*, 47, 795-817.
- Burt, R. S. (2000). The Network Structure of Social Capital, *Research in Organizational Behaviour*, 22, pp. 345-423.
- Coleman, J.S. (1988). Social capital and the creation of human capital, *American Journal of Sociology*, 94, S95-120.
- Coleman, J. S. (2010). Beşeri Sermayenin Yaratımında Sosyal Sermaye, Çev.: Şahin, M. M. ve Ünal, A. Z. *Sosyal Sermaye, Değişim*, İstanbul, s. 77-119.
- Durlauf S. F. (2004). Social Capital, *NBER Working Paper Series no: 10485*. Easterly, W., Levien.
- Eroğlu, E.(2015). Geçmişten Günümüze Sosyal Normlar. <http://www.akademikbakis.org> , *Akademik Bakış Dergisi*, Sayı :50 Temmuz-Ağustos 2015. Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi. Erişim Tarihi: 10.10.2017.
- Field, J. (2006). Sosyal Sermaye, Çev: Bilgen, B., Şen, B. *İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları*, İstanbul.
- Fine, B. (2011). Sosyal Sermaye Sosyal Bilime Karşı, Bin Yılın Eşiğinde Ekonomi Politik ve Sosyal Bilimler, Çev. : Kars, A. *Yordam Kitap: 121, Baskı: Pasifik Ofset*, 1. Basım, Şubat, 2011.
- Fukuyama, R.G.(2000). Social Capital and Civil Society. *IMF Working Paper*, WP/00/74. https://www.researchgate.net/publication/5123592_Social_Capital_and_Civil_Society Erişim Tarihi : (10.11.2017).
- Furstenberg, F. F. ve Hughes, M. E. (1995). Social capital and successful development among at risk youth. *Journal of Marriage and the Family*, 57, 580-592.
- Güngör, G. (2011). İlköğretim okullarının öğretmen görüşlerine göre sosyal sermaye düzeyleri ve dezavantajlılıkları ile ilgili değişkenler arasındaki ilişki (Mersin ili Mezitli ilçesi örneği). Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Güncör, C. (2016). Öğretim Elemanlarının Sosyal Sermaye Ve Eğitim Ortamına İlişkin Algıları: Gazi Eğitim Fakültesi Örneği. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Hair, J. F. Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E. ve Tatham, R. L. (2006). *Multivariate Data Analysis*, *Pearson Prentice Hall*. Upper Saddle River, NJ.
- Hardin, R.(2002). Trust&Trustworthiness. New York: RussellSage Foundation. https://books.google.com.tr/books?hl=tr&lr=&id=juqFAwAAQBAJ&oi=fnd&pg=PR9&dq=hardin+2002+trust+a nd+trustworthiness&ots=8dPcVU9ap&sig=lpms0Vec2s8udAHOGOhL2iUckHU&redir_esc=y#v=onepage&q=hardin%202002%20trust%20and%20trustworthiness&f=false Erişim Tarihi : 09.11.2017.
- Kahraman, İ. ve Summak, S. (2016). Okullarda Sosyal Sermayenin Geliştirilmesine Yönelik Bir Karma Yöntem Çalışması. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(26), s. 482-504.
- Keleş, H. N. (2012). Sosyal Sermaye. *Eğitim Yayınevi*, Konya.
- Korczynski, M. (2000). The Political Economy of Trust, *Journal of Management Studies*, 37 (1), 1-21.
- Myers, W. H. (2000). A structuralequation model of familyfactorsassociatedwithadolescentdepression.
- Nahapiet, J. ve Ghoshal, S. (1998). Social capital, intellectual capital, and the organizational advantage. *Academy of Management Review* 23: 242.
- Novak, D.A. (2008). Leadership of Organizational Networks: An Exploration of the Relationship between Leadership and Social Networks in Organizations, Unpublished doctoral dissertation, Regent University, USA.
- Okçu, V. (2008). Eğitimde Toplam Kalite Yönetiminin Uygulanması, *Milli Eğitim (179)*: 283-392.
- Öğüt, A. ve Erbil, C. (2009). Sosyal Sermaye ve Yönetimi (2. Baskı). Konya: Çizgi Kitabevi.
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon and Schuster.

- Putnam, R. D.(1993). The prosperous community. *The American Prospect*, 4(13), 35-42.
- Putnam, R. D. (1993). *Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy*. United Kingdom: Princeton University Press.
- Püsküllüoğlu, E. I. (2015). Öğretmen görüşlerine göre lise müdürlerinin sosyal sermaye düzeyleri ile öğretmenlerin tükenmişlik düzeyleri arasındaki ilişki. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Muğla.
- Rose, R. ve Mishler, W. (1997). Social capital in civic and stressful societies. *Studies in Comparative International Development*, 3(32), pp 85–111.
- Sabatini, F. (2006). *The Empirics of Social Capital and Economic Development: A Critical Perspective*. Milano: Fondazione Eni Enrico Mattei.
- Sargut, S. (2001). *Kültürler Arası Farklılaşma ve Yönetim*, İmge Yayınları, İstanbul.
- Schiff, M. (1992). Social capital, labour mobility, and welfare: The impact of uniting states. *Rationality and Society* 4.
- Schmidtz, D. (2005). ‘What We Deserve and How We Reciprocate?’ *The Journal of Ethics*, 9 (1), 452.
- Schmidtz, D. (2010). *Adaletin Unsurları*. Çev: Özler, H., 1. Baskı, *Liberte Yayınları*. Ankara.
- Shao, A. T. (2002). *Marketing research. An Aid to Decision Making*. Cincinnati.
- Şensoy, S. A. ve Sağsöz, A. (2015). Öğrenci başarısının sınıfların fiziksel koşulları ile ilişkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(3), 87-104.
- Taşkın, E. ve Büyük, K. (2002). Hizmet Pazarlaması Açısından Eğitim Hizmetlerinde Kalite (Kütahya’daki Özel Dershane Öğrencileri İle İlgili Bir Saha Araştırması). *Dumlupınar Üniversitesi Dergisi*, 7: 1- 21.
- Tatlı, H. (2013). Sosyal Sermayenin Bireylerin İstihdamı Üzerindeki Etkisi Hane Halkı Reisleri Üzerine Bir Araştırma, *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 15/3, 87-114.
- Topaloğlu, M. ve Kara, D. (2004). Örgütsel Kültürün Yöneticilerin Yönetimsel Davranışları Üzerindeki Etkileri (A Grubu Seyahat Acentelerinde Bir Uygulama), *Gazi Üniversitesi Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 2, 121-141.
- Töremen, F. (2002). Okullarda sosyal sermaye: kavramsal bir çözümleme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 8(32), 556-573.
- Töremen F. ve Ersözlü, A. (2010). Eğitim örgütlerinde sosyal sermaye ve yönetimi. İstanbul: İdeal Kültür.
- Uğurlu, C.T. (2017). Okulların Sosyal Sermayesi: Değişkenler Arası Lojistik Yordayıcılık. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, Cilt 42, Sayı 192, 427-439.
- Uğuz, H.E. (2010). *Sosyal sermaye: kişisel ve kurumsal gelişmeye farklı bir yaklaşım*. Ankara: Orion.
- Wasserman S. Ve Faust K. (1994). *Social Network Analysis: Methods and Applications*. Cambridge University: Cambridge.
- Woolfolk, A. (2004). *Educational psychology*. Boston: Allyn&Bacon.

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

Büyükbeşe, T. ve Demirağ, B. (2018). Öğretim Elemanlarının Eğitim Ortamı Algısının Sosyal Sermaye Boyutları Üzerindeki Etkisi Üzerine Nicel Bir Araştırma: Hasan Kalyoncu Üniversitesi Örneği, *Türk Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 53-71.